

הפריצה המכרעת

בעבר כבר פורסמו בכתבים היסטוריים עתיקים תיאורים של חדר זה. אולם מאי מרו של משה דיין מכיל, לראשונה בהיסטוריה, מדידות מדוייקות של החדר. המי דות עצמן אינן כה מסעירות כמו העוב דה המתבקשת מהן: שמי שמדד את ה חדר לא עשה זאת תוך צפייה מלמעלה דרך חתפת הצר.

הוא עשה זאת מבפנים. במילים את רות: תיאור חדר המצבות שבתוך מערת המכפלה עצה אינו משאיר עוד כל מקום לספק — מישו חדר פנימה אל תוך מע רת-המכפלה, ולא היה זה הילד המוסלמי המרור מעת לעת אל תוך החדר בשל שלת כדי לנקותו.

ארבעה צילומים המזוויים את מאמרו של משה דיין ב"קדמוניו ת ניות" מאשרים את הגידוי הפני סציוני: מישו פרץ אל תוך מע רת המכפלה, כרך אותה וחקר או תה ואף ערך בתוכה צילומים. צי- דומי פנים המערה המתפרסמים ב"קדמוניות" הם הצילומים הראי שונים בעולם מסוג זה. הם המזוויים למעשה מיסמכים נדירים. ייתכן שיש בהם חשיבות מדעית וארכי אולוגית, אולם חשיבותם פורצת מעט ומעבר לזה.

הם עדות חותכת ובלולטת כי במערת המכפלה בחברון נעשה דבר הנחשב בעיני כל מוסלמי מאמין כחילול-קודש חסר תקדים, כהפרת אחד האיסורים החמורים ביותר של הדת המוסלמית ופגיעה ברג שות הדתיים של כל מוסלמי באשר הוא.

אגדות רפאים, ניוחשים וסיפורים

על לימנת להכין את מלוא החומרה שבפירסום הפריצה אל תוך מערת המכפלה, והצילומים שנעשו בתוכה, יש להעריך את חשיבות המערה כמקום קדוש, ולדעת את גילגוליה.

מערת-המכפלה היא מקום קדוש לא רק ליהודים, אלא גם לנוצרים ובעיקר למוסלמים. המערה עצמה, שאותה רכש אברהם על-פי המסורת מעפרון החיתי היתה, ככל הנראה, מערה טיבעית, מסוג המערות המצויות באזור, שהפכה כודקבורה מש פחתי. במרוצת השנים, בעזרת מלאכת הציבה מלאכותית היא הודרה, ונוספו לה, ככל הנראה, חדרים ומיסדרונות. מקובל להניח כי המיבנה שהוקם מעל למערת-המכפלה ניבנה שם על-ידי הורר דוס, בתקופה הביזנטית, עימש המיבנה כמקום-פולחן משותף ליהודים ולנוצרים. נראה שמיום שהוקם המיבנה מעל המערה, נסתמו כל הכניסות אליה. בקרב בני כל הדתות נפוצו אגדות וסיפורי-מיסותרין ל רוב על מה שמסתתר מתחת לפני הבניין, בתוך המערה. נוסעים שעלו לרגל וביק רו במיבנה שעל המערה במרוצת הדורות, סיפרו סיפורים לרוב על רוחות הנושבות מתוך המערה, הדוחפות וממיתות את אלה המנסים לרדת אל תוכה.

התיאור המפורט הראשון על מה שמצוי במעבה המערה ניתן רק בשנת 1119. קבוצה של נזירים, אנשי מיסדר הקאנר נים הצלבני, חדרו אז אל תוך המערה שפחתיה הושתרו וכוסו.

האגדה מספרת, כי באחד מימי הקיץ החמים נכנס אחד הנזירים אל הבניין כדי להימלט מלהט קרני השמש. הוא השתרע על ריצפת הכנסייה, סמוך למצבת יצחק, וחש ברוח קרה הבוקעת מבין המרצפות. הוא הטיל מיספר אבנים קטנות דרך הסדק, כלפי מטה. הן נפלו אל הלל שנשמע כעין בריכה או מערה.

כאשר נודע הדבר לחבריו הנזירים, הם עשו הנכות לירידה אל המערה בתפילות שנמשכו ימים אחדים, בהנחת הכלים ה דרושים ובהתנברות על המחד שתקף אר תם. מלאכת הציבה כדי להגיע אל פתח המערה נמשכה ארבעה ימים. ארבעה ימים נוספים עבדו הנזירים כדי להגיע אל מערה שיניה שבה מצאו ארונות-קבורה, ומנסו אל המערה העיקרית, מצאו שלדים שאותם זיהו כשילדי אברהם ו יצחק.

ריצת המערה בידי הנזירים הנוצרים היתה מאורע שעורר הדים עצומים בעור לם המוסלמי של אותה תקופה. כאשר חזי

רו המוסלמים וכבשו את הארץ כעבור כשיבעים שנה, הם סתמו שוב את כל פית כי המערה ואסרו את הכניסה אל מיסגד המערה שמעליה לבני הדתות האחרות. משך מאות בשנים אפך מעשה של מיס תורין את המצוי בתוך מערת-המכפלה פנימה. בשנים 1861—1854 שירטט האר ריכל ארמטה פירוטי תוכנית של מיבנה הבניין שמעל המערה. ב-1919 מדד האב ינסאן הצרפתי את מידות הבניין, ופירסם אותו לראשונה ברבים, בצירוף צילומים ראשונים של פנים המיסגד. אולם שני חוקרים אלה של מערת המכפלה לא הזי ילחו לחדור אל המערה שמתחת למיבנה. התיאורים שפירסמו על המערה היו מבוו ססים על ניוחשים וסיפורים בלבד.

מאז ועד לפירסום מאמרו של משה דיין בקדמוניות, לא ידוע על כל ניסיון של לא-מוסלמי להיכנס אל תוך המערה. הקביעה של השולטון המוסלמי כי מערת המכפלה במשך מאות בי שנים, כי "כל מבקר שהעז להכנס אל המערה לא יצא ממנה חי", הוכחה במאמרו של משה דיין בכלת-ינכונת. מישו חדר אל תוך המערה, מדד אותה, ערך בה צילוי מים ובכתיאת יצא מתוכה חי.

היה זה סופרו של הזמון הארץ בעני ייגו ארכיאולוגיה, שקבע השבוע בעני בות פירסום מאמרו של דיין: "השמעות שנפוצו אחרי מילחמת ששת-הימים כאי

התצלום המסגיר

זוהו אחד התצלומים המלווה את מאמרו של משה דיין בקדמוניות. הצילום נעשה בחדר המצבות שמתחת לפתח שבריצפת מיסגד המערה. המצבה הנראית בו היא אבן-כתובה שנלקחה ממיסגד מוסלמי באשקלון. בחלקו הימני של התצלום נראים שלושה כבלים המשתלשלים מן התיקרה. האחד הוא כבל חשמלי לתאורה, והשניים האחרים הם כבלים שבאמצעותם הורד מישו אל תוך המערה. איש זה לא יכול היה להיות משה דיין, כיוון שקוטר פתח-המערה העליון מאפשר רק לילד צנוט לחזור דרכו. המסקנה: משה דיין לא היה כלל בתוך המערה, והפריצה נעשתה מריצפת המיסגד.

לו נכנס שריהביטחון דאז, מר משה דיין, לקיברי האבות שבמערת-המכפלה, אין בהם אמת. אומנם נכנס מר דיין בזמנו למינהרה לתקרקעית ולחדרים המצויים שם, אף מדד וצילם שם ככל שניתן ב מעבה האדמה, במקום צר ואפל, אבל עד לקיברי האבות לא הגיע.

לרוע המזל היתה קביעה אחרונה זו שקר מוחלט, כמו השמועה כאילו חדר משה דיין אל קיברי האבות שבמערת המכפלה.

חומר חסוי וסודי

מה דיין אינו מספר במאמרו כיצד הגיעו לידיי הפרטים, העובדות, המי דות והצילומים שהוא מפרסם. קקורא ה תמים עשוי לחשוב כי ברוב צניעותו מבכר דיין שלא להבליט את עצמו ולא לספר

גופל במעשה הפקרות זה מחלקו של דיין. ידיו צריך היה לדעת שמשה דיין פירסם מאמר המבוסס על חומר שאינו שלו, שלא הוא האיש שנכ נס אל מערת-המכפלה, לא הוא שמדד אותה וחקר אותה.

יגאל דיין הוא עורך קדמוניות. הוא כתב גם את דברי הסכר הקצרים לי מאמרו של דיין. בהעניקו את ברכתו למעשה זה של דיין ובפרסומו מאמרו של דיין נתן הפרוי פסור דיין יד למעשה של הונאה מדעית והפקרות לאומית.

שמן על המדורה

ה מאמר שפירסם משה דיין בקדמוניות הוא גם שעוררית לאומית. עצם פירסומו הטו מעשה של הפקרות וחוסר-אחריות.

רק לאחרונה השאו הרוחות בחברון. אחרי שכמעט הפתחה שם מילחמת-דת על רקע של התפרעויות הדדיות של יהודים וערבים במערת-המכפלה. חילול תשמישי קדושה של בני שתי הדתות במערה רק מצביע עד כמה עמוקים הם הרגשות ה דתיים הקשורים במערת-המכפלה, עד שדי בניצוץ קטן אחד כדי להצית להבה שיודרי שו מאמצים רבים כדי לכבותה.

והנה, עוד בטרם שככו הדי מאורעות חברון, בא משה דיין ושופך שמן על המדורה על מנת להבעיר אותה מחדש. פירסום מאמרו המצביע על כך שיהודים חדרו אל מתחת לריצפת מיסגד המערה אל תוך חלקים של מערת המכפלה ה י אטומה שם נמצאים קברי האבות, וזיטטו שם ללא ידיעת הממונים על שמירת המערה, עלול להסעיר את הרוחות לא רק בחברון.

זהו מעשה מוכהק של היודי קודש בעיני כל מוסלמי בעולם, וזא רק בעיני מוסלמי מדינות ערב. מעשה מעין זה עקוד לקומם את כל העולם המוסלמי מאיראן ועד אינדונזיה, מאלבניה ועד ניי גריה, על רקע של רגשות דתיים כנגד ישראל.

אבל לא רק זאת. בשנים האחרונות מנהלת ישראל מילחמה נואשת כמעט בכל פורום בינלאומי כדי להוכיח כי היא מת דנהגת כחוק וכדין כלפי המקומות הקדושים לאיסלאם ולנוצרות הנמצאים בשליטתה. מעשה הפריצה אל תוך מערת-המכפלה, עליו מעיד משה דיין, מפריר את כל טע נות ההתגוננות של ישראל, מעניק לכל תוקפיה בתחום זה הוכחה ניצחת ובלתי ניתנת לערעור לצידקת טענותיהם.

לפני למעלה משנה סולקה ישראל מ אונסק"ו, על רקע החפירות הארכיאולוגיות שנוכרו ליד החולת המערבי ומסביב לי הרהיבית. החדירה למערת המכפלה עלו לה לעורר הדים ותגובות חמורים עוד יותר.

לא פחות מהחשש מפני קנאי הדת ה י מוסלמים, יש לחשוש גם מפני קנאי הדת היהודים.

אלה עולמים להפתמך על הפרי צה, כביכול, של משה דיין אז מערת-המכפלה, כדי לתבוע בעי לות וריבונות יהודית עליה, בהס תמך על העובדה שמדובר בקברי אבות האומה. אם קנאי גוש אמרי נים וקריית-ארבע היו מוכנים להמתיר עם הממשלה וצה"ל כדי לשחזר שרידי בית-יכנסת חרב בי קסבה של חברון, קל לתאר דאן הם עולמים להגיע אם יבקשו להכריז עתה על מערת-המכפלה שמתחת למיסגד המערה כמקום קדוש ה חייב החורר לריבונות יהודית בי זכות הקשר ההיסטורי של העם היהודי אל קברי אבותיו.

לא רק כתב המאמר, שעלול להוליד תגובות-ישרשרת בלתי צפויות מסוג זה, הוא שאחראי לשעורויית הפקרות זו. בי מידה לא פחותה אחראי-לכך גם האיש שפירסם את המאמר, והו הפרופסור יגאל דיין, עורך קדמוניות.

אין ספק שיגאל דיין היה צריך להיות מודע להשלכות ולמשמעויות החמורות לי מאמרו של דיין.

כדפי יגאל דיין ניתן לטעון שי מאדם המתניימר להיות ראשי-ממי שדך, וניתן לצפות ליתר שיקוד דעת ואחריות מכפי שגיהי כשהחי ליט לפרסם את מאמרו השעורויי תי של דיין.

חלקו של הפרופסור יגאל דיין, הנושא את דגל המוסריות וטוהרה-המידות, אינו ככל הנראה בוצעה הפריצה למערת המכפלה בין השנים 1972—1973.

